

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 7) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 7) 2020.

Vaughan Gething
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

28 Awst 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) 2020 ("y prif Reoliadau").

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys y darperir ar ei chyfer yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p.22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a'i gymeradwyo ganddi. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i drafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir rhoi mesurau iechyd y cyhoedd ar waith er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws. Yn benodol, maent o'r farn y dylid llacio'r cyfyngiadau a geir yn y prif Reoliadau cyn gynted ag y bernir nad yw bellach yn angenrheidiol nac yn gymesur eu cadw ar eu ffurf bresennol.

Bydd y Rheoliadau yn peidio â chael effaith ar ddiwedd y cyfnod o 28 o ddiwrnodau (heb gynnwys toriad) sy'n dechrau ar y diwrnod y gwneir yr offeryn oni bai, yn ystod y cyfnod hwnnw, y cymeradwyir y Rheoliadau gan y Senedd.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Er bod y Rheoliadau yn cyffwrdd â hawliau unigol o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae'r Llywodraeth o'r farn bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaeniad clefydau heintus a/neu y caniateir yr ymyrraeth gan fod nod dilys i'r ymyrraeth honno, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae'r Llywodraeth o'r farn hefyd bod y Rheoliadau yn gymesur.

Mae pob un o'r rhain yn hawliau amodol, sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru ymyrryd ag arfer yr hawliau os yw hynny'n angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch y cyhoedd neu er mwyn diogelu iechyd. Rhaid i bob cyfyngiad a gofyniad o'r fath gael eu cyfiawnhau ar y sail bod iddynt nod dilys, sef diogelu iechyd y cyhoedd, a'u bod yn gymesur. Mae parhau i addasu'r gofynion a wnaed drwy'r Rheoliadau gwreiddiol yn ymateb cymesur. Mae'r darpariaethau hyn yn cydbwysu'r angen i gynnal ymateb priodol i'r bygythiad a achosir gan y coronafeirws â'r angen i gynnal hawliau unigolion a busnesau, mewn modd sy'n dal i fod yn gymesur â'r angen i atal cyfradd drosglwyddo'r coronafeirws rhag cynyddu, gan ystyried y dystiolaeth wyddonol.

Mae llacio cyfyngiadau penodol ar ymweliadau â chartrefi gofal, hosbisau a llety diogel yn cael effaith gadarnhaol ar hawl Erthygl 8 i barch at fywyd preifat a theuluol. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn ei bod yn gymesur ymateb i'r lefel bresennol o fygythiad drwy lacio'r cyfyngiadau hynny, ar y cyd â'r mesurau diogelu a nodir mewn canllawiau ategol.

Nid yw ailagor casinos yn codi unrhyw faterion newydd o ran hawliau dynol newydd, ac ystyrir ei fod yn gymesur o safbwynt iechyd y cyhoedd oherwydd y drefn arolygu a gorfodi sy'n bodoli.

Mae'r risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n gysylltiedig â digwyddiadau cerddorol heb drwydded, ynghyd â'r tebygolrwydd yn ôl cyngor y pedwar heddlu yng Nghymru y bydd y digwyddiadau hyn yn mynd rhagddynt, yn gwneud y drosedd newydd yn gam angenrheidiol a chymesur i'w gymryd yn awr. Mae'r diwygiadau hefyd yn caniatáu i'r heddlu gymryd camau ataliol i atal y digwyddiadau hyn rhag cael eu trefnu cyn iddynt ddechrau. Nid yw'n hawdd gwneud hyn o dan y ddeddfwriaeth drwyddedu bresennol ond ystyrir ei bod yn agwedd bwysig a chymesur sy'n gyson â'r nod cyffredinol o ddiogelu iechyd y cyhoedd

3. Y cefndir deddfwriaethol

Gwneir y Rheoliadau o dan adrannau 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae rhagor o wybodaeth am y pwerau hyn ar gael yn y Memorandwm Esboniadol i'r prif Reoliadau.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Cafodd y prif Reoliadau eu gwneud mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd o ganlyniad i fynychder a lledaeniad coronafeirws syndrom anadlol aciwt difrifol 2 (SARS-CoV-2).

Mae'r Rheoliadau hyn yn digwygio'r prif Reoliadau er mwyn:

- rhoi hawl penodol i ymweld (o dan do) â phreswylwyr a chleifion mewn cartrefi gofal, hosbisau a llety diogel. Cyn y newidiadau hyn ni fyddai wedi bod yn glir a oedd ymgynnull o dan do at ddibenion ymweld â theulu a ffrindiau mewn cartrefi gofal a lleoliadau tebyg yn esgus rhesymol. Er bod nifer o gartrefi gofal yn caniatáu ymweliadau mewn amgylchiadau cyfyngedig ac yn yr awyr agored yn gyffredinol, mae'n bwysig sicrhau bod cysylltiadau teuluol a chymdeithasol hanfodol yn cael eu cynnal. Mae'r amgylchiadau bellach yn caniatáu ar gyfer hyn, ac felly mae'r diwygiadau i'r prif Reoliadau yn creu esgus rhesymol newydd penodol dros ymgynnull o dan do, at ddibenion ymweld â chartref gofal, hosbis neu safle sy'n darparu llety diogel.
- ailagor casinos. Nid yw lleoliadau o'r fath wedi cael agor ers diwedd mis Mawrth 2020, ac mae gwaith wedi bod ar y gweill gyda'r sector i'w galluogi i agor yn ddiogel. Mae'r Cyngor Betio a Hapchwarae (corff ymbarél y sector) wedi datblygu canllawiau aelodaeth (ar lefel y DU) sy'n nodi gweithgarwch iechyd a rheoli risg sy'n benodol i'w gweithrediadau, gyda'r nod o gadw'u gweithwyr a'u cwsmeriaid yn ddiogel. Mae hyn yn cynnwys canllawiau penodol i Gymru sydd wedi'u datblygu i adlewyrchu gofynion y prif Reoliadau.

- creu trosedd newydd o drefnu (neu o ymwneud â chynnal) digwyddiad cerddorol heb ei drwyddedu sy'n groes i reoliad 14(1) neu 14A(1) o'r prif Reoliadau. Mae rhywfaint o dystiolaeth bod digwyddiadau'n cael eu trefnu mewn gwahanol rannau o Gymru yn groes i'r prif Reoliadau, a rhywfaint o risg bod diffyg cosbau cymaradwy am drefnu'r digwyddiadau hyn yng Nghymru a Lloegr yn golygu y gallai fod cymhelliad i drefnwyr y digwyddiadau eu trefnu yng Nghymru. Er bod cymryd rhan mewn digwyddiadau o'r fath eisoes yn anghyfreithlon, nid oedd modd hyd yma osod unrhyw sancsiwn penodol ar y rhai sy'n peryglu iechyd y cyhoedd drwy drefnu'r digwyddiadau hyn. Mae'r drosedd newydd yn sicrhau y gellir cymryd camau yn erbyn y rhai sy'n trefnu digwyddiadau a daeth i rym cyn Gŵyl Banc mis Awst, gan fod hwn yn gyfnod sy'n gallu bod yn un hynod o brysur ar gyfer digwyddiadau cerddoriaeth heb ei drwyddedu.

Mae cyflawni'r drosedd yn ddarostyngedig i fod ag esgus rhesymol. Mae hyn yn gyson â'r modd yr ymdriniwyd â throseddau o dan y prif Reoliadau hyd yma.

Gellir rhoi hysbysiad cosb benodedig o £10,000 o dan reoliad 20, mewn perthynas â'r drosedd newydd hon.

Mae'r diwygiadau sy'n cael eu gwneud yn darparu hefyd bod modd i'r drosedd gael ei chyflawni gan gorff corfforaethol (drwy ddiwygio rheoliad 20(6)). Cydnabyddir y gallai corff corfforaethol hefyd gyflawni troseddau o dan Atodlen 5 i'r Rheoliadau (h.y. peidio â chydymffurfio â hysbysiad cau), ac felly mae'r diwygiad sy'n cael ei wneud yn awr yn adlewyrchu hynny hefyd.

Yn ogystal, mae'r Rheoliadau hefyd yn gwneud newidiadau technegol a chanlyniadol amrywiol i'r prif Reoliadau, yn arbennig –

- ychwanegu esgus rhesymol pellach i ymgynnull o dan do, h.y. "am resymau addysgol". Mae hyn er mwyn cadarnhau y tu hwnt i amheuaeth y caiff unigolion sy'n defnyddio rhai gwasanaethau addysgol (er enghraifft, ysgolion preifat a rhai sefydliadau addysg bellach/addysg uwch) ymgynnull o dan do at y dibenion hynny.
- darparu bod casglu gwybodaeth wrth olrhain cysylltiadau yn digwydd nid yn unig i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r feirws ar y safle ond hefyd (ac yn fwy priodol) i leihau'r risg o ledaenu'r feirws. Ymhellach, er mwyn adlewyrchu nad Gweinidogion Cymru a phersonau a ddynodwyd yn swyddogion iechyd y cyhoedd o dan Ddeddf y Coronafeirws 2020 yn unig sy'n casglu ac yn prosesu gwybodaeth olrhain cysylltiadau, mae'r darpariaethau bellach yn cyfeirio at bersonau a ddynodwyd gan awdurdod lleol at y diben hwn.

Daw'r Rheoliadau i rym ddechrau dydd Gwener, 28 Awst 2020.

Mae'n hollbwysig cymryd pob mesur rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo'r coronafeirws. Cafodd y coronafeirws ei ddatgan yn Argyfwng Iechyd y Cyhoedd o Bryder Rhyngwladol ar 30 Ionawr 2020 gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chymerir camau ledled y byd i gyfyngu ar ei drosglwyddo. Asesiad Prif Swyddog Meddygol

Cymru, ar y cyd â'r Prif Swyddogion Meddygol eraill ar draws y DU, o hyd yw bod y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o'r coronafeirws yn uchel.

Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod llacio ac addasu'r cyfyngiadau drwy wneud y diwygiadau i'r prif Reoliadau yn gymesur â'r hyn y mae'r prif Reoliadau'n ceisio ei gyflawni, sef ymateb i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

5. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n codi o'r coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd y cyhoedd brys, gan gynnwys yr angen i lacio unrhyw gyfyngiadau nad ydynt bellach yn gymesur â'r ymateb hwnnw, ni fu ymgynghoriad cyhoeddus mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn.

Yn ehangach, cafodd unigolion a busnesau wybod am y cyfyngiadau yn y Rheoliadau gwreiddiol drwy ddarllediadau gwybodaeth gyhoeddus parhaus ar raddfa fawr ledled y DU, gan gynnwys gan Brif Swyddog Meddygol Cymru, Prif Weinidog Cymru a Phrif Weinidog y DU. Wrth wneud y Rheoliadau yr wythnos hon cafwyd trafodaethau parhaus â'r Prif Gwnstabiliaid a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throseddau yng Nghymru ynghylch y tebygolrwydd y bydd digwyddiadau cerddoriaeth didrwydded yn cael eu cynnal yng Nghymru, a'r risg y bydd trefnwyr yn symud digwyddiadau o Loegr i Gymru pe na bai darpariaeth gyfatebol yn cael ei gwneud ar gyfer Cymru. Mae pob un o'r pedwar heddlu o blaid cyflwyno'r drosedd newydd drwy Reoliadau'r wythnos hon.

Mae'r Prif Weinidog, ynghyd â Gweinidogion eraill a Llywodraeth Cymru, wedi parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i unigolion a busnesau gydol y newidiadau dilynol i'r Rheoliadau. Nododd y Prif Weinidog, yn ei gynhadledd i'r wasg ar 21 Awst, y bwriad i wneud rhai o'r newidiadau a gyflawnir drwy'r Rheoliadau a wneir heddiw, o ran casinos ac ymweliadau â chartrefi gofal, os byddai'r amgylchiadau'n caniatáu hynny. Cafodd y newidiadau arfaethedig hyn gyhoeddusrwydd eang wedyn.

6. Asesiad effaith rheoleiddiol ac asesiadau eraill

Ni luniwyd asesiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd yr angen i'w rhoi ar waith ar fyrder fel rhan o'r ymateb parhaus i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Mae crynodeb o asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb wedi'i lunio a bydd yn cael ei gyhoeddi.

Ni chredir bod y Rheoliadau hyn yn cael unrhyw effeithiau anghymesur o negyddol ar grwpiau â nodweddion gwarchoddedig. Disgwylir y bydd y mesurau sy'n caniatáu ymweliadau o dan do â phreswylwyr cartrefi gofal, hosbisau a llety diogel yn cael effeithiau dosbarthiadol cadarnhaol o ran yr henoed, pobl ag anableddau (yn enwedig y rhai â dementia), a phlant. Bydd y llacio arfaethedig yn golygu bod modd

ymdrin â theimladau o unigrwydd ymhlith pobl sydd mewn gofal a gwella eu llesiant hwy a'u teuluoedd/ffrindiau.